

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Temps de credulitat

En contra del que ens diria el sentit comú, no vivim temps d'escepticisme, sinó de candidesa. Són temps de credulitat destinada a omplir el buit que deixa la profunda desconfiança que tenim en les institucions socials i que ens porta a creure en qualsevol cosa que sembli innocent, espontània. I el coneixement sòlid mai no n'és, d'innocent ni d'espontani: es guanya de manera lenta i calculada. Aquests dies ho hem vist amb tot el seu dramatisme en aquests pares que no havien vacunat la seva criatura per la malfiança en “les farmacèutiques” i la “medicina convencional”, esperant retrobar la seguretat en el deixar fer, ai, a la “sàvia naturalesa”.

POT SORPRENDRE que, quan els avenços de la ciència i la lluita contra la superstició ens han portat a les cotes més avançades de la civilització humana, tota mena de superxeries se les campin amb tanta tranquil·litat. I no tan sols per camins ocults, sinó descaradament, a la llum pública, sovint amb el suport dels mateixos mitjans públics. La gravetat del cas ha plantejat la possibilitat d'obligar a la vacunació en nom de la salut pública. Vet aquí un gran dilema, perquè la prohibició encara donaria més volada a les teories conspiracionistes.

I ÉS QUE EL COMBAT contra la credulitat és titànic. En primer lloc, perquè no és fàcil distingir entre creença i credulitat. La creença no es fonamenta pas en la certa incontestable, sinó en el dubte. Com deia el filòsof Joan-Carles Mèlich en una entrevista recent a *La Vanguardia*, la religió ben entesa és recerca i misteri, no pas dogma i dominació. Creiem quan reconeixem que no sabem, quan ho fem des del dubte, des de la recerca insaciable de sentit. Al contrari, quan defugim la incertesa, quan no acceptem mirar-la als ulls, ens refugiem en allò que considerem incontestable. Ja havia advertit G.K. Chesterton que la causa del conservadorisme és la descreença: “Deixeu que les creences s'esvaeixin ràpidament si voleu que les institucions romanguin sense canvis” (*Orthodoxy*, 1908).

EN SEGON LLOC, el combat contra la credulitat és duríssim perquè tampoc no se sol entendre que el coneixement científic no es fonamenta pas en l'acumulació de veritats incontestables sinó en la capacitat de fer bones preguntes. Ho diu el títol d'un dels llibres d'aforismes de Jorge Wagensberg, *Si la natura és la resposta, ¿quina era la pregunta?* (Tusquets, 2003). I és que cada petit avenç científic és resultat de centenars, de milers de preguntes sense resposta, fins que es troba la que ens acos-

GETTY

No ha d'estranyar que la crida a la malfiança cap a les farmacèutiques hagi trobat la màxima acceptació quan s'ha fet vestint l'hàbit de monja

ta una mica més a la realitat. (Per cert, per evitar enganys, no deixeu de consultar www.infopseudo-ciencia.es, del Grup de Recerca en Comunicació Científica de la UPF.)

NO HA D'ESTRANYAR que la crida a la malfiança cap a les farmacèutiques hagi trobat la màxima acceptació quan s'ha fet vestint l'hàbit de monja, per a molts senyal d'innocència i de proximitat a l'Absolut. Ni tampoc ha d'estranyar que la crítica al sistema se solgui vestir de candidesa, de bondat, portant el debat més cap al terreny de les superioritats i les certes morals que no cap al del dubte, que és des d'on històricament s'ha construït el progrés i el benestar.

EL DESLLORIGADOR de tot plegat el tornem a trobar en Chesterton. A la mateixa obra abans citada afirma: “L'home està fet per dubtar d'ell mateix, no per dubtar de la veritat, i avui s'han invertit els termes”. Dit d'una altra manera, només si dubtem de nosaltres, si acceptem amb humilitat la nostra fràgil condició humana, ens podrem apassionar en la duríssima recerca de la veritat. En canvi, és quan volem escapar del dubte que ens refugiem en una credulitat arrogant, la de les falses veritats aconsellades renunciant a fer-se preguntes arriscades.